

MODUŁ II

Nazwa: *Jak przebiega proces czytania?*

Na jakich poziomach można rozumieć tekst?

Cel ogólny:

Usystematyzowanie wiadomości związanych z procesem czytania, przypomnienie informacji o poziomach rozumianego tekstu.

Czas trwania zajęć: (8 godzin)

Treści:

- Elementy procesu rozumienia tekstu
- Warunki zewnętrzne niezbędne w czasie czytania
- Poziomy czytania: techniczny, semantyczny, krytyczno-twórczy
- Rodzaje czytania: pasywne, ciche, głośne

1. Wprowadzenie

Zapoznanie uczestników z celem i treściami zajęć oraz harmonogramem zajęć w danym dniu.

UWAGA

Prowadzący przypomina, że na zajęciach przydadzą się podręczniki, z jakich korzystają w szkole. Tam będą wyszukiwane przykładowe teksty, ilustracje, mapy, wykresy, przydatne do ćwiczeń. Oczywiście prowadzący powinien mieć kilka podręczników lub tekstów przygotowanych wcześniej.

2. Ćwiczenie 1

Krótki test: Uczestnicy otrzymują jedno z zadań wykorzystywanych w badaniach OECD. Muszą przeczytać i wypełnić polecenia.

Uwaga:

Można również zaproponować inne testy, pokazać inne zadania, jakie mieli do rozwiązania uczniowie, prosić o ich rozwiązanie. To ćwiczenie ma zwrócić uwagę uczestników na zbyt pobieżne czytanie tekstów, na błędy, jakie popełniają nie tylko uczniowie.

3. Ćwiczenie 2

Prowadzący prosi uczestników, aby wypisali czynności, jakie musi wykonać uczeń czytający różne teksty, jakie czynności musi wykonać, aby tekst zrozumieć, a potem zinterpretować. Ćwiczenie ma na celu wskazanie uczestnikom złożoności procesu czytania. Synteza tych wiadomości zostanie przekazana w mini-wykładzie.

4. Krótki wykład na temat procesu czytania. Podstawowe informacje o składnikach procesu czytania: wzrokowym, słuchowym, znaczeniowym. Wskazanie wszystkich elementów składających się na czytanie i rozumienie:

- spostrzeganie obrazów graficznych
- wiązanie obrazów graficznych z wyobrażeniami pozajęzykowymi, czyli zrozumienie znaczenia grup przeczytanych słów
- pamiętanie sensu przeczytanych wyrazów, w czasie czytania następnej grupy słów

- domyślanie się dalszego ciągu czytanego tekstu tj. przewidywanie
- kojarzenie znaczeń w pewne całości myślowe
- kontrola - weryfikacja przewidywań

Celem czytania jest rozumienie treści czytanego tekstu. Wg L. Andersona: ” Umieć czytać, to tyle, co rozumieć wydrukowany tekst. Człowiek nierozumiejący treści gazety nie umie jej przeczytać”.

J. Bałachowicz twierdzi, że na proces rozumienia składa się:

- rozumienie sensu wyrazów i zdań zawartych w tekście
- poszukiwanie i wyjaśnianie związków rzeczowych i logicznych między elementami treści, ujęcie ich w pewną całość, aby można było odebrać przekazany komunikat
- rozumienie i interpretacja przekazanego komunikatu

Czytanie przy rozwiązywaniu zadań matematycznych:

- notowanie szczegółów
 - odnalezienie w konkretnym problemie tego, co jest dane
 - ustalenie, co jest wymagane w danym zagadnieniu
 - zaplanowanie sposobu postępowania dla rozstrzygnięcia problemu
 - skontrolowanie, czy uzyskana odpowiedź jest sensowna
 - znajomość pojęć matematycznych
5. Zaprezentowanie przez prowadzącego planszy; „Wszystko jasne”, aby udowodnić, że nie czytamy każdej z liter oddzielnie, ale wyraz jako całość.
 6. Mini – wykład o warunkach zewnętrznych, niezbędnych we właściwej nauce czytania

Warunki zewnętrzne:

- Światło dzienne (biurko przy oknie)
- Źródło oświetlenia za ramieniem, naprzeciwko ręki, którą się pisze
- Światło niezbyt ostre, nie prosto na książkę (odbicie)
- Właściwa postawa – proste plecy (niezbyt wygodny fotel)
- Uda równoległe do podłogi lub nieznacznie wyżej
- Błat biurka 20 cm wyżej niż siedzenie
- Odległość 50 cm oczu od tekstu
- Stopy płasko na podłodze
- Otoczenie:**
- Miłe (własny kącik lub pokój)
- Przyjazne (obecność bliskiej osoby)
- Cisza lub delikatna muzyka

7. Ćwiczenie 3

Prowadzący prezentuje planszę, zawierającą wyrazy z błędami, i prosi uczestników o odczytanie tekstu. Komentuje, informując, że drobne błędy w wyrazach nie muszą wpływać na rozumienie tekstu, ponieważ nie czytamy liter oddzielnie, ale wyrazy jako całość.

Uczestnicy dostają do wykonania test dla studentów, sprawdzający umiejętność czytania ze zrozumieniem. Próbuje rozwiązać test. Prowadzący wskazuje na przykładzie testu, że czytanie może przebiegać na różnych poziomach.

8. Mini wykład na temat poziomów czytania: technicznego, semantycznego i krytyczno- twórczego. Wyjaśnienie istoty każdego poziomu, przekazanie informacji o możliwościach sprawdzania u uczniów każdego poziomu.

9. Ćwiczenie 4

Uczestnicy wyszukują różne teksty, np. wykresy, mapy. Mają stworzyć pytania dla ucznia do poznanych 3 poziomów czytania. Np.

- czytanie techniczne: jakie oznaczenie ma oś rzędnych, jakie odciętych, z ilu lat są wyniki przedstawione na wykresie?
- czytanie semantyczne: o ile procent wzrósł poziom czytelnictwa w badanym okresie?
- czytanie krytyczno-twórcze: jak można zinterpretować wyniki badań?

Wypełniają w grupach kartę pracy:

Krótką informacją dotyczącą omawianego tekstu:

.....

Czytanie techniczne	czytanie semantyczne	czytanie krytyczno-twórcze

Uwaga:

Można rozdać uczestnikom kartki w trzech kolorach, na których zapiszą wymyślone pytania, a następnie zaprezentują wyniki pracy w grupie, pokazując wybrany w podręczniku tekst.

10. Ćwiczenie 5

Uczestnicy wysłuchują czytany przez prowadzącego tekst: „Żabi król”. Odpowiadają na pytania. Następnie prowadzący czyta tekst zadania matematycznego. Zadaje pytania. Następnie czyta fragmenty wiersza L. Staffa „Jesienny deszcz” i zadaje szczegółowe pytania.

Prosi uczestników o wskazanie, jakie trudności wystąpiły w odbiorze i rozumieniu tekstów?

Jakie byłyby lepsze sposoby odczytania przedstawionych tekstów?

Jakie czynności kształci się w odbiorze słuchanego, cicho i głośno czytanego tekstu?

11. Mini – wykład na temat rodzajów czytanego tekstu:

Trzy rodzaje czytania:

- Czytanie pasywne - (koncentracja uwagi, wyrabianie pamięci słuchowej, kształcenie mówienia, słowno - językowe)
- Czytanie ciche - (pamięć wzrokowa, kształcenie umiejętności pisania)
- Czytanie głośne - (kształcenie intonacji, poprawności, rytmu, nastroju)

Formy czytania:

I. Czytanie głośne

- Indywidualne – reszta śledzi aktywnie tekst.
- Zbiorowe – wpływ na motywację, poprzedzone czytaniem indywidualnym.
- Szeptem i półgłosem.
- Z podziałem na role – odpowiednio dobrane teksty, może być grupowe.
- Czytanie nauczyciela – zamknięte lub otwarte książki.

II. Czytanie ciche

- Czytanie wyrazów i wyrażeń opanowanych w czytaniu głośnym
- Czytanie ukierunkowane przez stawianie problemów
- Czytanie ciche ze zrozumieniem

Następnie prosi grupę o wspólne przeczytanie fragmentu wiersza L. Staffa: „Deszcz jesienny”.

12. Ćwiczenie 6

Uczestnicy przygotowują przykłady tekstów z przyniesionych podręczników, które można czytać głośno, cicho oraz pasywnie. Prezentują w grupie przygotowane przykłady. Dyskutują o możliwościach wykorzystania 3 rodzajów czytania i ich form na poszczególnych przedmiotach.

13. Ćwiczenie 7

Prowadzący prosi o uzupełnienie pustych elementów tabeli. W poniższej tabeli niektóre elementy są wymazane, a nauczyciele podsumowują pracę z całego moduły, uzupełniając luki. Następnie porównują własne propozycje. Prowadzący ewentualnie komentuje.

Jak uczyć czytania?

Staraj się stosować takie elementy	Takich metod lepiej unikać
Czytaj uczniom na głos fragmenty wartościowych tekstów, poproś, aby uczniowie przeczytali tekst głośno	Uczniowie zawsze czytają tekst sami po cichu
Zostaw uczniom pewną swobodę w wyborze tekstów, dobrze, jeśli uczeń czyta teksty, które go interesują	Nauczyciel sam wybiera teksty do czytania
Zachęcaj do czytania różnorodnych tekstów: gazet, z Internetu, książek	Nauczyciel wybiera tylko podręcznikowe teksty
Kładź nacisk na odkrycie sensu tekstu, na rozumienie tekstu, na jego wyjaśnienie, interpretacje	Nauczyciel kładzie nacisk na elementy stylistyczno- gramatyczne lub informacyjne w tekście
Pamiętaj, jak wiele czynności musi wykonać uczeń, aby tekst przeczytać i zrozumieć	Nauczyciel uważa, że czytanie jest łatwe i proste
Czasem, jeśli nie sprawdzasz poprawności czytania, nie poprawiaj drobnych błędów uczniów	Nauczyciel koncentruje się tylko technice czytania
Dobieraj teksty dla uczniów według ich możliwości	Każdy uczeń czyta ten sam tekst, o takim samym stopniu trudności
Oceniaj postępy uczniów według tego ile i co czyta, a przede wszystkim, ile rozumie	Nauczyciel sprawdza czytanie tylko na podstawie zapamiętania szczegółowych informacji
Pokazuj uczniom, że czytanie może być przyjemnością	Czytanie jest obowiązkiem ucznia
Uczenie czytania na wszystkich przedmiotach	Tylko poloniści uczą czytania ze zrozumieniem

Środki dydaktyczne wykorzystywane w czasie zajęć:

- przykładowe testy do indywidualnego wypełnienia dla uczestnika: testy OECD, trzyminutowy test, "Żabi król"
- tekst wiersza deszcz jesienny
- karty ćwiczeń do pracy w grupach: ćwiczenie 1, 4, 7

Materiały dla uczestników:

W wersji elektronicznej na CD, co da możliwość dowolnego przetwarzania materiałów w zależności od potrzeb uczestników:

- krótkie informacje teoretyczne
- przykładowe testy wypełnianie w czasie zajęć
- fragment rozdziału z książki: Nauka czytania w szkole

Materiały te powinny być przydatne, zwłaszcza jeśli nauczyciel zamierza poprowadzić podobne zajęcia w szkole w ramach WDN.

MODUŁ II

Ćwiczenie 1

Proszę wpisać numery zgodnie z kolejnością wykonywanych czynności ucznia w czasie czytania.

Kolejność	Czynności ucznia w trakcie czytania
	wiązanie obrazów graficznych z wyobrażeniami pozajęzykowymi, czyli zrozumienie znaczenia grup przeczytanych słów
	kontrola - weryfikacja przewidywań
	pamiętanie sensu przeczytanych wyrazów, w czasie czytania następnej grupy słów
	kojarzenie znaczeń w pewne całości myślowe
	spostrzeganie obrazów graficznych
	domyślanie się dalszego ciągu czytanego tekstu tj. przewidywanie

Ćwiczenie 4

Proszę wybrać dowolny tekst z podręcznika, napisać kilka zdań na temat tekstu, następnie ułożyć pytania z 3 poziomów czytania.

Krótką informacją dotyczącą omawianego tekstu:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Czytanie techniczne	Czytanie semantyczne	Czytanie krytyczno-twórcze

Ćwiczenie 7

Proszę uzupełnić luki własnymi propozycjami.

Jak uczyć czytania?

Staraj się stosować takie elementy	Takich metod lepiej unikać
	Uczniowie zawsze czytają tekst sami po cichu
Zostaw uczniom pewną swobodę w wyborze tekstów, dobrze, jeśli uczeń czyta teksty, które go interesują	
	Nauczyciel wybiera tylko podręcznikowe teksty
Kładź nacisk na odkrycie sensu tekstu, na rozumienie tekstu, na jego wyjaśnienie, interpretacje,	
	Nauczyciel uważa, że czytanie jest łatwe i proste
Czasem, jeśli nie sprawdzasz poprawności czytania, nie poprawiaj drobnych błędów uczniów	
	Każdy uczeń czyta ten sam tekst, o takim samym stopniu trudności
Oceniaj postępy uczniów według tego ile i co czyta, a przede wszystkim, ile rozumie	
	Czytanie jest obowiązkiem ucznia
Uczcie czytania na wszystkich przedmiotach	

Materiały
dla uczestników szkolenia

Leopold Staff

DESZCZ JESIENNY

O szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny
I pluszcze jednaki, miarowy, niezmienny,
Dżdzu krople padają i tłuką w me okno...
Jęk szklany... płacz szklany... a szyby w mgle mokną
I światła szarego blask sączy się senny...
O szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny...

Wieczornych snów mary powiewne, dziewicze
Na próżno czekały na słońca oblicze...
W dal poszły przez chmurną pustynię piaszczystą,
W dal ciemną, bezkresną, w dal szarą i mglistą...
Odziane w łachmany szat czarnej żałoby
Szukają ustronia na ciche swe groby,
A smutek cień kładzie na licu ich miodem...
Powolnym i długim wśród dżdzu korowodem
W dal idą na smutek i życie tułacze,
A z oczu im lecą łzy... Rozpacz tak płacze...

To w szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny
I pluszcze jednaki, miarowy, niezmienny,
Dżdzu krople padają i tłuką w me okno...
Jęk szklany... płacz szklany... a szyby w mgle mokną
I światła szarego blask sączy się senny...
O szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny...

Ktoś dziś mnie opuścił w ten chmurny dzień słotny...
Kto? Nie wiem... Ktoś odszedł i jestem samotny...
Ktoś umarł... Kto? Próżno w pamięci swej grzebię...
Ktoś drogi... wszak byłem na jakimś pogrzebie...
Tak... Szczęście przyjąć chciało, lecz mroków się zlekło.
Ktoś chciał mnie ukochać, lecz serce mu pękło,
Gdy poznał, że we mnie skrę roztląć chce próżno...
Zmarł nędzarz, nim ludzie go wsparli jałmużną...
Gdzieś pożar spopielił zagrodę wieśniaczą...
Spaliły się dzieci... Jak ludzie w krąg płaczą...

To w szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny
I pluszcze jednaki, miarowy, niezmienny,
Dżdzu krople padają i tłuką w me okno...
Jęk szklany... płacz szklany... a szyby w mgle mokną
I światła szarego blask sączy się senny...
O szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny...

Przez ogród mój szatan szedł smutny śmiertelnie

I zmienił go w straszną, okropną pustelnię...
Z ponurym, na piersi zwieszonym szedł czołem
I kwiaty kwitnące przysypał popiołem,
Trawniki zarzucił bryłami kamienia
I posiał szal trwogi i śmierć przerażenia...
Aż, strwożon swym dziełem, brzemieniem ołowiu
Położył się na tym kamiennym pustkowiu,
By w piersi łkające przytłumić rozpacz,
I smutków potwornych płomienne łzy płacze...

To w szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny
I pluszcze jednak, miarowy, niezmienny,
Dżdzu krople padają i tłuką w me okno...
Jęk szklany... płacz szklany... a szyby w mgle mokną
I światła szarego blask sączy się senny...
O szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny...